

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการของสวนศรีนครเขื่อนขันธ์ สมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพพื้นที่ของสวนศรีนครเขื่อนขันธ์ สำหรับการเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและเป็นแหล่งศึกษารวมชาติสำหรับประชาชน ศึกษา ลักษณะทางเศรษฐกิจสังคม และพฤติกรรมของผู้มาใช้ประโยชน์ในสวนศรีนครเขื่อนขันธ์ รวมทั้ง ศึกษาความคิดเห็นและความต้องการของผู้มาใช้ประโยชน์เกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกและการ ให้บริการภายในสวนศรีนครเขื่อนขันธ์ ตลอดจนการทดสอบความแตกต่างระหว่างลักษณะทาง เศรษฐกิจสังคม และพฤติกรรมของผู้มาใช้ประโยชน์กับความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกและ การให้บริการของสวนศรีนครเขื่อนขันธ์ ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนปรับปรุงพื้นที่ และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการที่มีอยู่เดิมรวมทั้งพัฒนาขึ้นเพิ่มเติมให้เหมาะสม กับศักยภาพพื้นที่ และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ที่ใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง ซึ่ง ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ในการศึกษาศักยภาพพื้นที่ของสวนศรีนครเขื่อนขันธ์สำหรับการเป็นสถานที่พักผ่อน หย่อนใจและเป็นแหล่งศึกษารวมชาติสำหรับประชาชน พิจารณาจากประเด็นต่างๆ ดังนี้ ขนาด ของพื้นที่สวนเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณการใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน เส้นทางการคมนาคมทั้งทาง บก ทางน้ำที่เข้าถึงพื้นที่สวน การจัดแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วนอย่างเหมาะสมในการใช้ประโยชน์และ การอนุรักษ์ สภาพความร่มรื่นและสภาพภูมิทัศน์โดยรวมของพื้นที่สวน ความหลากหลายของกิจกรรม นันทนาการที่มีความเป็นไปได้ โอกาสที่จะเกิดภัยคุกคามจากการใช้ที่ดินหรือการพัฒนาโดยรอบต่อ สิ่งแวดล้อมของพื้นที่สวน และความพร้อมในการบริหารจัดการและบำรุงรักษาพื้นที่สวน ซึ่งเมื่อ พิจารณาผลการประเมินในภาพรวม พบว่า สวนศรีนครเขื่อนขันธ์มีศักยภาพพื้นที่สำหรับการเป็น สถานที่พักผ่อนหย่อนใจและเป็นแหล่งศึกษารวมชาติสำหรับประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีระดับศักยภาพของปัจจัยด้านสภาพความร่มรื่นของพื้นที่สวนอยู่ในระดับสูงมาก และปัจจัยด้าน โอกาสที่จะเกิดภัยคุกคามจากการใช้ที่ดินหรือการพัฒนาโดยรอบต่อสิ่งแวดล้อมของพื้นที่สวน รวมทั้งปัจจัยด้านความพร้อมในการจัดการและบำรุงรักษาพื้นที่สวนอยู่ในระดับต่ำ (ตารางที่ 2)

ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม โดยทั่วไป พบว่า ผู้มาใช้ประโยชน์เป็นเพศหญิงและเพศชาย ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน มีอายุระหว่าง 21-30 ปี สถานภาพโสด ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท ส่วนใหญ่มีลักษณะที่พักอาศัยเป็นบ้านเดี่ยว มีภูมิลำเนาหรือบ้านเกิดอยู่ที่จังหวัดสมุทรปราการ และปัจจุบันอาศัยอยู่ที่จังหวัดสมุทรปราการ

ลักษณะการเดินทางและพฤติกรรมของผู้มาใช้ประโยชน์ พบว่า ผู้มาใช้ประโยชน์ส่วนใหญ่มาสวนศรีนครเขื่อนขันธ์ 2-50 ครั้ง / ปี และรู้จักสวนศรีนครเขื่อนขันธ์จากการที่เพื่อน/ญาติ/คนในครอบครัว แนะนำให้รู้จัก เดินทางมาสวน โดยรถจักรยานยนต์มากที่สุด และมีจำนวนสมาชิกในกลุ่มที่เดินทางมาด้วย 2-3 คน ส่วนใหญ่เป็นประเภทกลุ่มเพื่อน/คนรัก โดยมีระยะทางจากที่พักมายังสวนประมาณ 5-10 กิโลเมตร มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางอยู่ระหว่าง 1-100 บาท โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการเดินทางมา คือ เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ส่วนใหญ่จะมาใช้ประโยชน์ในช่วงเวลา 16.01-19.00 น. และใช้เวลาอยู่ในสวน 2-3 ชั่วโมง ส่วนรูปแบบกิจกรรมที่ผู้มาใช้ประโยชน์กระทำมากที่สุดคือ การเดินหรือวิ่งออกกำลังกาย

สิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการ ที่ผู้มาใช้ประโยชน์มีความเห็นว่า มีปริมาณเพียงพอและมีคุณภาพเหมาะสมดีแล้วเป็นอันดับแรกๆ คือ สนามหญ้าสำหรับพักผ่อน ต้นไม้ในสวน และถนน/ทางเดินเท้าเพื่อศึกษาและท่องเที่ยวในสวน ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการที่ผู้มาใช้ประโยชน์มีความเห็นว่า ยังมีปริมาณไม่เพียงพอและมีคุณภาพไม่เหมาะสมเป็นอันดับแรกๆ คือ เก้าอี้/ม้านั่งสำหรับพักผ่อน ถึงขยะ ห้องน้ำ/ห้องสุขา และหอชมวิว สำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการที่ผู้มาใช้ประโยชน์ส่วนใหญ่ต้องการให้ทางสวนจัดให้มีขึ้นมากที่สุด ในด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้ คือ เครื่องหมาย/แผ่นป้ายเพื่อบอกทิศทางในสวนหรืออธิบายให้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานที่ต่างๆ ภายในสวน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ได้แก่ บริการน้ำดื่มสาธารณะ และด้านการให้บริการ ได้แก่ การให้บริการกิจกรรมพายเรือ/ปั่นจักรยานน้ำ

ในส่วนของการทดสอบความแตกต่างระหว่างลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม และพฤติกรรมของผู้มาใช้ประโยชน์ กับความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการของสวนศรีนครเขื่อนขันธ์พบว่า ผู้มาใช้ประโยชน์ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา ประเภทกลุ่ม และวัตถุประสงค์หลักแตกต่างกันมีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนผู้มาใช้ประโยชน์ที่มีรายได้ ระยะเวลาที่ใช้ประโยชน์ในสวน และค่าใช้จ่ายในการเดินทางแตกต่างกันมีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่อง ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการของสวนศรีนครเขื่อนขันธ์ สามารถสรุปข้อเสนอแนะให้กับกรมป่าไม้ ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้ จากการศึกษาพบว่า ผู้มาใช้ประโยชน์ส่วนใหญ่ รู้จักสวนศรีนครเขื่อนขันธ์จากการที่เพื่อน ญาติหรือคนในครอบครัวแนะนำให้รู้จัก ดังนั้นควรเพิ่ม การประชาสัมพันธ์พื้นที่ผ่านสื่ออื่นๆ ด้วย เช่น การจัดทำแผ่นพับ ใบปลิว หรือประชาสัมพันธ์ผ่าน ทางเว็บไซต์ เพื่อให้ประชาชนทั่วไปรู้จักสวนศรีนครเขื่อนขันธ์มากขึ้น และควรจัดตั้งศูนย์บริการ ข้อมูลข่าวสารขึ้นเพื่อให้ผู้มาใช้ประโยชน์มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของสวน และสภาพพื้นที่ภายในบริเวณสวน รวมทั้งคำแนะนำหรือข้อควรปฏิบัติต่างๆ และควรมีเจ้าหน้าที่ คอยให้คำแนะนำหรืออธิบายให้ความเข้าใจแก่ผู้มาใช้ประโยชน์ทั้งประจำศูนย์และภายในบริเวณ สวนด้วย รวมทั้งควรจัดทำป้ายแผนผังแสดงตำแหน่งของสถานที่ต่างๆ ภายในสวน โดยติดตั้งไว้ที่ บริเวณทางเข้า-ออก ป้ายคำเตือนหรือป้ายข้อควรปฏิบัติ เช่น ป้ายห้ามส่งเสียงดัง หรือป้ายให้ช่วยกัน รักษาความสะอาด ป้ายบอกทิศทางไปยังบริเวณต่างๆ และอธิบายรายละเอียดของแต่ละสถานที่ ตลอดจนป้ายชื่อและรายละเอียดพันธุ์ไม้ ติดตั้งให้กระจายไปตามจุดต่างๆ อย่างเหมาะสม

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ทางสวนควรจัดให้มีห้องน้ำเพิ่มขึ้น เพราะห้องน้ำ จัดเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่ผู้มาใช้ประโยชน์ร้อยละ 59.40 มีความคิดเห็นว่ายังมี ปริมาณไม่เพียงพอกับความต้องการ เนื่องจากมีสภาพที่ชำรุด ใช้งานไม่ได้ และที่ตั้งของห้องน้ำใน ปัจจุบันอยู่ไกลและอยู่ลับตาคนมากเกินไป ทำให้เกิดความไม่สะดวก และไม่ปลอดภัย และควรจัด ให้มีเจ้าหน้าที่คอยรักษาความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งควรเร่งปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก และการให้บริการ ที่ผู้มาใช้ประโยชน์มีความคิดเห็นว่ายังมีปริมาณไม่เพียงพอและคุณภาพไม่เหมาะสม เป็นอันดับแรกๆ ได้แก่ แก้วน้ำสำหรับพักผ่อน ถังขยะ และห่อขมิ้ว เป็นต้น ตลอดจนจัดให้มี สิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการที่จำเป็นเพิ่มขึ้น เช่น บริการนำดื่มสาธารณะ ร้านอาหาร หรือซุ้มขายเครื่องดื่มที่สะอาดและราคาไม่แพงอยู่ภายในบริเวณสวน เนื่องจากปัจจุบันมีร้าน จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มตั้งอยู่บริเวณทางเข้า ซึ่งอยู่ห่างไกลจากบริเวณที่เข้าไปใช้ประโยชน์ ภายในสวน และควรปรับปรุงซ่อมแซมสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีสภาพชำรุดให้มีสภาพดีสามารถ ใช้งานได้ตลอดไป

ด้านการให้บริการ พบว่า ผู้มาใช้ประโยชน์ส่วนใหญ่มีความต้องการให้มีการให้บริการกิจกรรมต่างๆ เพิ่มขึ้น เช่น การให้บริการพายเรือ/ปั่นจักรยานน้ำ ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยความต้องการมากที่สุด (4.16 คะแนน) รองลงมาคือ กิจกรรมกายบริหาร การให้บริการจักรยานให้เช่า การให้บริการกิจกรรมคนพิการ การให้บริการเข้าค่ายพักแรมของเยาวชน และการให้บริการกิจกรรมดูหนังห้อย ตามลำดับ ซึ่งสภาพพื้นที่สวนศรีนครเขื่อนขันธ์มีความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีกิจกรรมต่างๆ ดังกล่าว ดังนั้นทางสวนควรพิจารณาจัดให้มีขึ้น เพื่อเป็นการดึงดูดให้ผู้มาใช้ประโยชน์เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้สวนสาธารณะแห่งนี้เป็นแหล่งที่สามารถอำนวยความสะดวกสูงสุดในด้านการพักผ่อนหย่อนใจและเป็นแหล่งศึกษาธรรมชาติสำหรับประชาชนอย่างยั่งยืนต่อไป โดยเฉพาะการให้บริการกิจกรรมดูหนังห้อย หากสามารถจัดให้มีขึ้นก็จะเด่นชัดของสวนสาธารณะแห่งนี้ โดยพบว่า ผู้มาใช้ประโยชน์ที่มีอายุ 31-40 ปี จะมีความต้องการมากกว่าผู้ที่มีอายุ 21-30 ปี ดังนั้นหากทางสวนจัดกิจกรรมนี้ขึ้น ก็อาจจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการเข้าชมได้ เพราะการจัดให้มีสวนหนังห้อยขึ้นต้องมีค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาพื้นที่ และจำเป็นต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่อย่างเพียงพอในการดูแลรักษาความปลอดภัยให้กับผู้มาใช้ประโยชน์ ประกอบกับผู้ที่มีอายุ 31-40 ปี จัดเป็นวัยทำงาน มีรายได้เป็นของตนเอง สามารถเสียค่าบริการได้ แต่ค่าเข้าชมก็ไม่ควรสูงจนเกินไปเพราะผู้มาใช้ประโยชน์ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีรายได้น้อย และอาจจะพิจารณาขยายเวลาเปิดของสวนให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้สามารถประกอบกิจกรรมนี้ได้ เนื่องจากปัจจุบันสวนเปิดให้บริการระหว่างเวลา 05.00-19.00 น.

สำหรับการให้บริการด้านความปลอดภัย ทางสวนควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยคอยดูแลตามจุดต่างๆ หรือคอยเดินตรวจตราเป็นระยะ โดยเฉพาะบริเวณที่อยู่ลับตาคน เนื่องจากขนาดพื้นที่สวนค่อนข้างกว้าง และควรติดตั้งระบบไฟฟ้าส่องสว่างให้ทั่วถึงทั้งสวน และควรเปิดทุกวันในตอนเช้าและค่ำเพื่อความปลอดภัยของผู้มาใช้ประโยชน์ โดยพบว่า ผู้มาใช้ประโยชน์ที่มีอายุมากกว่า 50 ปี จะมีความต้องการเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยมากกว่า ผู้ที่มีอายุ 21-30 ปี เนื่องจากผู้สูงวัยเป็นวัยที่ต้องการการพักผ่อนแบบสงบ ผ่อนคลาย จึงต้องการความปลอดภัยมากกว่าวัยหนุ่มสาว ดังนั้นทางสวนควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้สถานที่แห่งนี้สามารถอำนวยความสะดวกสูงสุดสำหรับทุกเพศ ทุกวัย

ด้านการบริหารจัดการ สวนศรีนครเขื่อนขันธ์ควรจัดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบที่ชัดเจนแน่นอน เพื่อให้การจัดสรรงบประมาณ การกำหนดนโยบาย แผนงาน/โครงการต่างๆ ชัดเจนเป็นรูปธรรมมากกว่านี้ และควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ของสวนเพิ่มมากขึ้น เพื่อดูแลรักษาพื้นที่และอำนวยความสะดวกให้กับผู้มาใช้ประโยชน์ พร้อมทั้งมีการพัฒนาบุคลากร โดยการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ ความชำนาญในงานด้านนันทนาการและสวนสาธารณะเพื่อทำหน้าที่ในการส่งเสริม

ประชาสัมพันธ์ด้านนันทนาการ รวมถึงงานด้านการดูแลรักษาต้นไม้ให้มีความสมบูรณ์ ตลอดจนการตัดแต่งเพื่อความสวยงาม

ด้านการคมนาคม ควรปรับปรุงเส้นทางคมนาคมทางน้ำ โดยอาจจะขอความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในการเพิ่มจำนวนเรือรับ-ส่งที่มีความปลอดภัยให้มากขึ้น และปรับปรุงท่าเทียบเรือให้มีความมั่นคง แข็งแรง โดยเฉพาะบริเวณท่าเทียบเรือวัดคลองเตยนอก เนื่องจากเป็นท่าเทียบเรือที่อยู่ใกล้สวนมากที่สุดใช้เวลาในการข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาเพียง 5 นาที ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตคลองเตยและเขตใกล้เคียงของกรุงเทพมหานคร รวมทั้งควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์พื้นที่โดยการติดป้ายบริเวณท่าเทียบเรือฝั่งคลองเตย เพื่อเชิญชวนให้มาใช้ประโยชน์ส่วนเส้นทางคมนาคมทางบก ควรจัดให้มีแผ่นป้ายบอกเส้นทางในการมาสวนเป็นระยะจากถนนสายหลัก เนื่องจากสวนสาธารณะแห่งนี้ไม่ได้ตั้งอยู่ที่ถนนสายหลัก ดังนั้นจึงควรจัดทำป้ายบอกทางตั้งแต่ตลาดพระประแดงมาจนถึงสวน และแผ่นป้ายควรมองเห็นได้อย่างชัดเจนด้วย

ด้านพื้นที่ สวนศรีนครเขื่อนขันธ์ควรเร่งดำเนินการจัดแบ่งพื้นที่ (zoning) เพื่อการใช้ประโยชน์และเพื่อการอนุรักษ์ให้มีความชัดเจนมากขึ้น โดยอาจใช้ตำแหน่งของสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นตัวกำหนดเขตการใช้ประโยชน์หรืออาจจะปลูกไม้พุ่มเพื่อทำเป็นเส้นแบ่งเขตพื้นที่ให้ชัดเจนและถาวร โดยเฉพาะเขตพื้นที่ในเชิงอนุรักษ์ซึ่งหากมีการกำหนดเขตพื้นที่ในเชิงอนุรักษ์ขึ้นมาอย่างชัดเจนแล้วก็จะทำให้มีพื้นที่สำหรับประกอบกิจกรรมในด้านการศึกษาระรรมชาติ เช่น กิจกรรมศึกษาพันธุ์ไม้ กิจกรรมดูนก เป็นต้น เป็นการตอบสนองวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสวนสาธารณะแห่งนี้ รวมทั้งการกำหนดเขตบริการและเขตสำหรับนันทนาการ ทั้งเขตนันทนาการแบบสงบเงียบ (passive recreation zone) และเขตนันทนาการแบบใช้พลังกำลัง (active recreation zone) เพื่อความสะดวกในการวางแผนจัดการพื้นที่และเพื่อแบ่งกิจกรรมให้แยกจากกันอย่างชัดเจน เป็นการลดความขัดแย้งระหว่างกิจกรรมที่ไม่สัมพันธ์กัน

และจากการศึกษาศักยภาพพื้นที่สวนศรีนครเขื่อนขันธ์ แสดงให้เห็นว่า สวนศรีนครเขื่อนขันธ์มีศักยภาพพื้นที่สำหรับการเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและเป็นแหล่งศึกษาระรรมชาติสำหรับประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัจจัยด้านสภาพความพร้อมรื่นของพื้นที่สวนอยู่ในระดับสูงมาก แสดงให้เห็นถึงจุดแข็งหรือข้อได้เปรียบในเรื่องความพร้อมของลักษณะสภาพพื้นที่ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรตระหนักถึงความสำคัญและรักษาสภาพความพร้อมรื่นของพื้นที่สวนไว้ให้คงอยู่ ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นจุดดึงดูดให้มีผู้มาใช้ประโยชน์อย่างสม่ำเสมอตลอดไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาถึงแนวทางในการจัดการพื้นที่สวนศรินครเชือกชั้นให้สามารถมีรายได้ เพื่อให้มีงบประมาณเสริมสำหรับใช้ในการจัดการพื้นที่ เช่น การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการให้บริการกิจกรรมต่างๆ เช่น การให้บริการกิจกรรมดูนก การให้บริการกิจกรรมดูหิ่งห้อย หรือการให้บริการเข้าค่ายพักแรมของเยาวชน เป็นต้น ซึ่งจะเป็นการช่วยแก้ปัญหาเรื่องการจัดสรรงบประมาณได้ทางหนึ่ง